

Tanel Jan Palgi: mis oleks, kui Kreenholmi kultuurikvartal ja Tallinna filmilinnak ühendaksid käed?

Kreenholm ootab suursugust tulevikku ning seal jaguks ruumi ka professionaalse filmilinnaku tarvis, kirjutab kultuurikorraldaja ja stsenaarist Tanel Jan Palgi.

Eesti Riigikogu kultuurikomisjon on oma otsuse langetanud: neli Kultuurkapitali vahenditest toetatavat riiklikult tähtsat kultuuriehitist, mis suunduvad Riigikogu täissaali hääletusringile on Tartu südalinna kultuurikeskus, Narva Kreenholmi kultuurikvartal "Manufaktuur", Arvo Pärdi nimeline muusikamaja Rakveres ja Rahvusoper Estonia praeguse hoone juurdeehitus Tallinnas. Ambitsioonikas ja korraliku äriplaaniga projekt Tallinna Filmilinnak nimetusega Tallinn Film Wonderland edasijõudnute hulka ei pääsenud, kuigi võinuks eeldada, et Christopher Nolani "Teneti" osaline filmimine Tallinnas suutnuks kultuurikomisjoni otsustusprotsessi suunata Tallinna filmilinnaku kasuks.

Tõele ja õigusele au andes, siis viimati pakkus Eesti riik kohaliku filmitööstuse loojatele ja töolistele mõnusamat loome- ja tegutsemisvabadust Eesti 100 programmirahastuse raames. Professionaalse filmi tootmine on ülikallis tegevus!

Miks siis ikkagi Riigikogu kultuurikomisjon ei pidanud vajalikuks Eestis filmitööstuse arendamist toetada? Mõneti võib probleem olla selles, et avalikkus tajub filmi ja telesarja kui museaalset objekti ehk midagi, mis on juba toimunud. Film või telesari, mida vaataja on harjunud ekraanilt vaatama, on ju pelgalt jäämäe särav tipp ehk valminud toode. Seda, mis toimub filmitööstuse telgitagustes, tavavaataja ei näe. Tenetilikult aega väänates eelneb filmi esilinastusele aastaid kestnud eeltöö, milles võisid osaleda sajad filmitööstusega seotud ametkonnad: ehitajad, elektrikud, valgustajad, toitulustajad, kunstnikud, stsenaaristid, produtsendid, näitlejad, juristid ja nii edasi. Filmitööstus toob omavahel kokku erineva taustaga inimesed ja tööstusharud.

Kas Tallinn Wonderland taotluse kõrvalejäämine võib peituda ka asjaolus, et 2017. aastal avas Eesti ajaloomuuseum uue ja uhke Filmimuuseumi hoonete kompleksi? Sedasi justkui näib, et

kultuur.err.ee

Rahvusoper Estonia

valdkonnale on piisavalt raha eraldatud, kuigi rahaeraldus on olnud filmimälu ja üksikprojekte toetav. Arvatavasti peitubki siin üks probleemikohtadest: me näeme filmi kui üksikprojekti ja midagi, mis on juba aset leidnud ning mis tuleb peale kinoringlust muuseumisse tallele panna.

Eestil puudub hetkel tõesti puudub oma n-ö hollywoodilik filmiklaster ehk koht, mis koondaks endasse filmitööstuse telgitaguse ning mis oleks suunatud tulevikku, pakkudes Eesti ja maailma professionaalidele ilmastikust sõltumatut filmi- ja teleloome võimalust. Filmilinnaku projekti eestvedajad väidavad, et ilma riigi rahastuseta nii suurejoonelist filmitööstusele mõeldud kompleksi Eestis valmis ehitada ei suudeta. Nõnda jääbki Eesti film ja Eestis filmimine jätkuvalt projektipõhiseks tegevuseks.

Tallinn Film Wonderland projekti osas saab õige pisut olla ka kriitiline, sest kuigi projektil on ambitsioonikas ja tulevikku suunatud rahvusvahelise mastaabiga äriplaan, tundub kontseptisoon natuke edev ja Tallinna produktsioonifirmade keskne. Täpsustan: idee on edev, ent julge! Just nii julgelt tõmmati ka "Teneti" filmimine Tallinnasse.

Kui vaadata Baltikumi regiooni, siis hetkel on Leedu suutnud end rahvusvahelisele filmitööstusele paremini maha müüa kui Eesti. Leedus filmiti mitmete Grammydega pärjatud HBO sari "Tšornobõl", seal filmiti ka sama tootja sari "Katariina Suur", milles peaosa mängis Helen Mirren. Leedu on võttepaigana leidnud ka Netflix ning BBC. See on märgiline! Eesti filmitööstus ja Tallinn särab juba vaikselt hääbuva "Teneti" valguses. Seega oleks väga vaja filmilinnakut, mis koondaks Eesti filmitööstust ja pakuks ruumi rahvusvahelistele projektidele. Leedu on selles valdkonnas Eestile praegusel hetkel üks-null ära teinud.

Filmitööstuses põhineb koostööl, kuna selleks, et publik saaks ekraanilt kogeda täisväärtuslikku elamust, peab kogu filmitööstuse masinavärk õlitatult toimima. Wonderland projekt mainib eesmärkidena koostööd Balti filmi- ja meediakooli, Eesti filmi instituudi, PÖFF-i ja paljude teiste erinevate organisatsioonidega. Kas projekti edukusele oleks kaasa aidanud, kui paar eelmainitud organisatsiooni olnuks juba projekti algatajatena koostöösse kaasatud? Mis siin tagantjärele ikka targutada, Riigikogu kultuurikomisjon Tallinna Filmilinnakut

riiklikult tähtsa ja samas kohaliku ideena teise ringi välja ei valinud.

Aga mis oleks, kui jätkaks tenetilikult aegruumi painutamist? Mis oleks, kui Narva Kreenholmi kultuurikvartal "Manufaktuur" ja Tallinna filmilinnak Tallinn Film Wonderland ühendaksid omavahel jõu? Stsenariumite kirjutamisel ikka rõhutatakse, et inspiratsiooni ja lahenduste leidmisel tuleks alustuseks kasutada "mis oleks, kui" võtet. Mis siis, kui Tallinna Filmilinnak muutuks riiklikuks ja regionaalpoliitiliseks projektiks, mis kolib Narva Kreenholmi kompleksi? Mis siis juhtuks? Tallinna Filmilinnaku äriplaani mainib, et näiteks Rootsis asubki filmitööstuse kese Trollywood mitte Stockholmis, vaid Trollhättanis, mis on pealinnast 354 kilomeetri kaugusel. Tallinnast Narva on 195 kilomeetrit ning Narvast omakorda Peterburi 136 kilomeetrit. Narva asub rahvusvaheliseks koostööks ja rahastuse pälvimiseks suurepärasel aegruumis.

Toimetaja: Kaspar Viilup